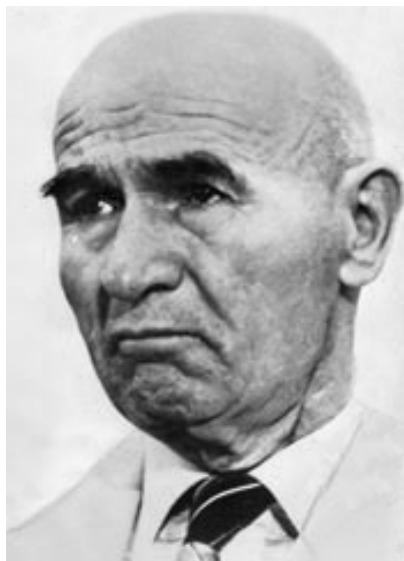

ГРИГОРЕНКО Петро Григорович (16. 10. 1907, с. Борисівка, нині Примор. р-ну Запоріж. обл. — 21. 02. 1987, Нью-Йорк, похов. у м-ку Бавнд Брук, шт. Нью-Джерсі) — військовик, правозахисник. Генерал-майор (1959). Учасник 2-ї світової війни, бойові нагороди. Закін. робітфак (1928), у 1931 обраний чл. ЦК комсомолу УРСР. Після 2-х курсів Харків. технол. інституту за мобілізацією ЦК ВКП(б) переведений до Військ.-інж. академії ім. В. Куйбишева, яку закін. 1934. У 1937–39 — слухач Академії Генштабу (Москва). 1939 брав участь у боях на р. Халхін-Голл; до 1943 служив у штабі Далеко-схід. фронту. 1945–61 викладав у Військ. академії ім. Фрунзе (Москва), заснував і очолював каф. кібернетики. Автор 80-ти праць, переважно засекречених. 7 вересня 1961 виступив на райпартконференції з попередженням про можливість відновлення культу особи, 1962–64 зі значним пониженням у посаді служив на Далекому Сході. Восени 1963 заснував Спільку боротьби за від-родження лєнінізму. 10 лютого 1964 заарешт., 25 серпня 1964 розжалуваний у солдати, виключений з КПРС, упродовж року утримувався в спец. псих. лікарні системи МВС. Після звільнення працював вантажником, двірником. Став активним правозахисником, критикував політику рад. уряду, КПРС, КДБ, засудив введення рад. військ до Чехословаччини, підписав декларацію Укр. Гельсин. групи (1976), представляв її інтереси в Москві. У травні 1969 виступив у Ташкенті як громад. захисник на процесі групи кримськотатар. патріотів і був заарешт., визнаний психічно хворим, до 1974 перебував у тюрмах та спецлікарнях. Звільнений завдяки опублік. за кордоном результатам незалеж. заочної психіатр. експертизи [С. Глузмана](#) та протестам світової

громадськості. Брав участь у заснуванні Моск. Гельсин. групи. Наприкінці 1977 йому дозволили виїхати на лікування за кордон і позбавили рад. громадянства. Г. активно виступав на прес-конференціях, опублікував кілька книжок правозахисного спрямування, співпрацював з укр. діаспорою, підтримував укр. правозахисний і незалежницький рух. 1990 у Москві засн. фонд ім. Г. для офіцерів армії, МВС та КДБ, які зазнали політ. переслідувань, запроваджено медаль його імені. Нагородж. орденом «За мужність» 1-го ступеня (1997, посмертно). У Києві та містах АР Крим ім'ям Г. названо вулиці, у Сімферополі йому встановлено пам'ятник (1999). Пам'яті Г. присвяч. д/ф «Експертиза: страта божевільням» (1999, реж. М. Машченко, студія «Контакт»).

Основні праці

Genickschuß: Die Rote Armee am 22. Juni 1941. Wien, 1969 (співавтор); Der Sowjetische Zusammenbruch 1941. Frankfurt am Main, 1969; Мысли сумасшедшего: Избр. письма и выступления. Амстердам, 1973; Наши будни, или Рассказ о том, как фабрикуются уголовные дела на советских граждан, выступающих в защиту прав человека. Б. м., 1978; В подполье можно встретить только крыс. Нью-Йорк, 1981; Memoirs. London, 1983; Спогади. Детройт, 1984; Воспоминания // Звезда. 1990. № 1–12.

Рекомендована література

1. О. Ж. Сторінками одного життя // Сучасність. 1982. № 1/2;
2. Світлична Н. П. Г. Григоренко: Некролог // Там само. 1987. № 4;
3. Листування з П. Г. Григоренком [В. Марченка, О. Мешко, В. Стуса] // Там само;
4. Орлова Л., Копелев Л. Генерал // Огонек. 1990. № 50;
5. Стешенкова Г. Генерал Григоренко і радянська психіатрія // ЛУ. 1991, 26 груд.;
6. Джамільов М. Петро Григоренко та кримсько-татарський національний рух // Політол. читання. 1994. № 4;
7. Алещенко В. Обреченный говорит правду // ЗН. 1997, 25 окт.;
8. Алтунян Г. Петро Григоренко – генерал свободы // Час/Time. 1997, 22 жовт.;
9. Шкраб'юк П. Попід золоті ворота. Л., 1997;
10. Мельник М. Політичні концепції генерала Григоренка і резолюції УККА // Укр. проблеми: 36. ст. і коментарів. К., 1999;

11. Латанський О. Пам'ятник бунтівному генералові // ЛУ. 1999, 24 черв.;
12. Воскобійник М. Чи треба відректися від Л. Плюща і П. Григоренка? [1979] // Наша боротьба та наші позиції:

Зб. мат. партії УРДП-УДРП в діаспорі. Арлінгтон Хайтс; Х., 2005. Т. 2.

А. І. Коротенко, Г. П. Герасимова

Бібліографічний опис:

Григоренко Петро Григорович / А. І. Коротенко, Г. П. Герасимова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-27098>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).